

Kurs: **FG045 Examensarbete 15 hp**

2013

Lärarexamen inriktning musik

MPS

Handledare: Ambjörn Hugardt

Oskar Johansson

Bach eller bulle?

Om sångare i amatörkörer och drivkraften att sjunga i kör

Sammanfattning

Denna undersökning syftar till försöka beskriva de faktorer som gör att sångare i amatörcörer väljer att sjunga i just kör. Den syftar även till att undersöka hur väl amatörsångarnas körledare uppfattar dessa anledningar och om det finns en samsyn kring vad som är viktigt i körverksamheten. Studien bygger på enkätundersökningar som körsångarna har svarat på, samt intervjuer med körledarna.

I bakgrunden så beskrivs körsångens historia och var amatörcören kommer ifrån. Bakgrunden innehåller även statistik om körsången i Sverige idag. Huvuddelen utgörs av källor som beskriver olika aspekter som kan kopplas till varför amatörsångare gärna sjunger i kör.

Resultatet visar att det finns en mängd olika anledningar för amatörer att sjunga i kör. Tre huvudteman är dock tydliga, nämligen det sociala samspelet och den gemensamma sången, hälsoaspekten av att sjunga i kör och de musikaliska upplevelsorna. Körsångare befinner sig alltså i en positiv social miljö, i vilken de får en förbättrad hälsa och får delta i musikaliska aktiviteter. Det framgår också att samsynen hos körledare och körsångare är mycket god vad gäller vad som är viktigt i att sjunga i kör.

Nyckelord: körmusik, kör, körsångare, körledare

Innehållsförteckning

Sammanfattning	I
Inledning	2
Bakgrund	3
Syfte	8
Metod	9
Urval och avgränsningar	9
Metoder	10
Enkät	10
Intervju	10
Genomförande	11
Enkät	11
Intervju	12
Resultat	13
Vilka sjunger i kör?	13
När sjunger de i kör?	13
Varför sjunger de i just den kören?	14
Varför sjunger de i kör?	16
Hur är körsångarnas relation till sin körledare?	17
Analys	19
Resultatsammanfattning	20
Vilka sjunger i kör?	20
När väljer de att sjung i kör?	20
Varför sjunger de i just den kören?	20

Varför sjunger de i kör?	20
Hur är körsångarnas relation till sin körledare?	21
Sammanfattning	21
Diskussion	22
Referenslista	24
Litteratur	24
Webbadresser	24
Bilagor	25
Enkätundersökningen	25
Intervjufrågor	29

Inledning

Hela min familj sjunger i kör. Både min föräldrar har sjungit samma kör så länge jag kan minnas och varje måndag kom våra morförelldrar hem till oss och passade mig och mina två bröder när mamma och pappa var på kören. Mina morförelldrar sjöng också i kör långt över pensionsåldern efter att ha sjungit tillsammans i samma kör en väldigt lång tid. Numer så sjunger även mina två bröder i samma kör som mina föräldrar alltid har sjungit i och jag sjunger i en annan kör i och med att vi inte bor på samma ort. Detta är bara min närmsta familj, men även min moster och faster sjunger i kör. Det är helt uppenbart viktigt att sjunga i kör inom min familj och jag är inte ensam om att ha det på detta vis. Jag känner många människor som även de ingår i familjer där många sjunger i kör, likaväl som att jag känner många människor som inte har någon familj som sjunger i kör men ändå går dit vecka efter vecka, bokar upp helger för konserter och åker iväg på körresor. Allt detta engagemang utan att få någon som helst ekonomisk kompensation och ofta med en avgift för att få vara med istället.

Även hos människor som inte sjunger i kör så finner man körsången i deras liv. Har du någon gång gått i kyrkan under advent eller på påsken? Då har du ofrånkomligen hört körsång där. Har du någon gång besökt en valborgseld? Då har du antagligen hört körsång där. Har du någon gång besökt en skolavslutning eller ett luciatåg? Även där finner vi körsången. Körsång visas även om lördagsunderhållning på bästa sändningstid i våra största TV-kanaler i form av Körslaget och Allsång på Skansen.

Vad är det som är så speciellt med körsång egentligen? Vad är det som gör att människor är så hängivna till denna aktivitet? Jag vet att jag själv är det i allra högsta grad. Men vad är det som gör att jag varje tisdagskväll går i väg och repeterar, eller som gör att jag orkar släpa mig upp tidigt på morgonen under helgen för att åka iväg på ett tidigt rep inför konserten dagen efter? Jag har ju självklart mina egna anledningar, men vad har andra människor för drivkrafter som gör att de vill sjunga i kör? Är det Bach, musiken, eller bullen, fikaten och samvaron, som är det viktigaste? Eller är det något helt annat? Den här undersökningen kommer att handla om just detta.

Bakgrund

Kör. En- eller flerstämmig sångensemble med flera personer i samma stämma

– Nationalencyklopedin (1993), *kör*

Definitionen på en kör enligt Nationalencyklopedin tecknar en ganska fyrkantig bild om vad det innebär att sjunga i en kör. Det enda som krävs är att en grupp människor samlas och sjunger tillsammans. Jag kommer här nedanför försöka teckna en mer komplex bild på vad en kör är och vad det innebär att sjunga i den, mer specifikt en amatörkör. Först presenterar jag körsångens historia och hur den lett fram till de amatörkörer vi har idag och en översikt om hur utbredd körsången är i Sverige. Efter detta så tecknas en generell bild av vad det innebär för en körsångare att sjunga i kör, och detta följs av mer specifika inblickar i dessa olika aspekter.

Vid läsning av *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* (2001, *chorus*), så förstår vi att den körtradition som vi här i Sverige deltar i har sina rötter redan i antiken. I den tidens Grekland så förekom det organiserade körer som spelade en viktig del i de grekiska dramerna. Kören sjöng endast monofon, det vill säga enstämmig, musik och hade även till uppgift att dansa. Om man läser det gamla testamentet så finns det gott om exempel på körsång även där. I första krönikaboken, 15 kapitlet kan man läsa: ”David befallde de främsta bland leviterna att låta sina ämbetsbröder sångarna göra tjänst med musikinstrument: harpor, lyror och cymbaler. De skulle spela på dem och låta glädjesången ljuda.” (Bibeln). Under kung David ska det också ha funnits anställda musiker och sångare som tjänstgjorde i templet. Dessa judiska traditioner brukades även av de första kristna, om än i mindre skala i och med att de inte kunde utöva sin religion i det öppna. I och med kristendomens erkännande som en officiell religion under kejsar Konstantin I och den organisering och utveckling av de liturgiska sången som skedde bland annat under påven Gregorius I så kom den kristna kyrkan att bli födelseplatsen för körsång som vi känner det idag. Under renässansen så höll templet och kyrkorna sig ofta med en ensemble av professionella sångare som tjänstgjorde under gudstjänsterna. Dessa körer sjöng dock fortfarande bara monofon musik som härstammade från den traditionella liturgiska sången. Den polyfona, det vill säga flerstämmiga, körsången gjorde dock sitt intåg här, men sjöngs endast av soloensembler. Runt 1430 så gjorde dock polyfoniken sitt intåg även i kören. I och med att kompositörer utforskade möjligheterna hos en polyfon kör så utvidgades körens omfång gradvis och i början av 1500-talet så spände det över tre till tre och en halv oktav. Detta ledde till en naturlig uppdelning i fyra stämmor och gav den uppdelning i sopran, alt, tenor och bas som vi ofta utgår från än idag. Under 1400- och 1500-talet så gjorde körmusiken även sitt intåg på den sekulära arenan, bland annat genom de italienska madrigaler som komponerades då och som nu är standardverk inom vår körtradition. Kören fortsatte utvecklas under barocken, men den utgjordes fortfarande av professionella sångare och var därför inte så omfattande i medlemsantal. Gradvis så skruvades dock storleken på körerna upp och här gjorde amatörerna sitt intåg i körerna under 1700-talet.

Under 2007 kom det en undersökning på uppdrag från Europeiska Kommissionen angående kulturvanor inom EU (*European Cultural Values*, Special Eurobarometer 278, 2007). Undersökningen genomfördes under februari och mars 2007 och publicerades i september samma år. Det är en mycket bred undersökning som undersöker både generella och specifika tendenser. I den kan man bland annat läsa att det första som människor inom EU associerar till när de hör ordet kultur ("Please tell me what comes to mind when you think about the word 'culture'.") är konstnärliga värden, i vilket alla sorters scenkonst och visuell konst räknas in. Totalt sett så svarade 39 procent av de tillfrågade inom hela EU att det var detta de först tänkte på. I Sverige så var det dock en betydligt högre procentsats som tänkte på konstnärliga värden, närmare bestämt 75 procent.

En annan fråga i undersökningen är huruvida informanterna har deltagit i någon sorts konstnärlig aktivitet under de senaste året, antingen enskilt eller organiserat tillsammans med andra. Här placerar sig Sverige också på förstaplatsen, genomsnittet inom EU för att ha deltagit i någon av de aktiviteter som räknas upp är 62 procent, samtidigt som det i Sverige är hela 93 procent som deltagit i någon konstnärlig aktivitet under det senaste året. Mer specifikt så är det 40 procent av de tillfrågade i Sverige som på något vis har sjungit under det senaste året, vilket även det är en förstaplats inom EU.

Kulturrådet utgav 2008 en rapport som undersökte svenskarnas kulturvanor under 30 år (*Nya kulturvanor. Svenska kulturvanor i ett 30-årsperspektiv: 1976–2006*, 2008). Denna rapport är grundad på Statistiska centralbyråns undersökningar av levnadsförhållanden. Nedanstående tabell är hämtad ur denna undersökning och anger hur stor del i befolkningen som deltog i körsång eller sång i en annan grupp under 2006.

Tabell 1. Deltagare i körsång i Sverige 2006 (procent)

Sjunger i kör eller annan grupp	minst någon gång	varje vecka
Samtliga 16-84 år	5,9	3,7
Män 16-84 år	4,0	2,5
Kvinnor 16-84 år	7,9	4,9

Med 2006 års folkmängd som uppgick till 9 113 257 personer (Statistiska Centralbyrån, *Befolkningsstatistik, Sveriges folkmängd (i ettårsklasser) 1860-2012*) så blir det ungefär 538 000 personer som någon gång deltog i körsång och 337 000 som deltog i körsång varje vecka. Detta kan jämföras med fotbollen i Sverige där det 2006 fanns 248 827 licensierade fotbollsspelare över 15 år i Sverige (Svenska Fotbollförbundet, 2013). Det är fler kvinnor än män som deltar i körsång i Sverige, 7,9 procent av kvinnorna och 4 procent av männen deltog någon gång i körsång under 2006 och motsvarande siffror för de som deltog varje vecka var 4,9 procent av kvinnorna och 2,5 procent av männen. Allra störst är körsången under ungdomsåren, men sedan när människor börjar komma ut i arbetslivet någon gång över 20 års ålder så blir det en tydlig minskning i mängden körsångare i Sverige. Efter detta så blir det en nedgång i deltagandet i körsång för både män och kvinnor,

med en lågpunkt någon gång kring pensionsåldern, denna lågpunkt är dock mer signifikant för männen samtidigt som kvinnorna ligger på en jämnare nivå generellt sett. Dock blir det en ökning igen bland våra allra äldsta, och då gör männen en rejäl återhämtning och kvinnorna har återigen en mer jämn kurva uppåt.

Det finns väldigt många åsikter och uppfattningar om vad musiken har för roll i människors liv och vad den kan åstadkomma. I *Musikliv* av Lars Lilliestam (*Musikliv*, Lars Lilliestam, 2006) så kan man läsa:

Musikantropologen Alan Merriam räknar upp tio olika funktioner som han menar att musik kan fylla: estetiskt nöje, underhållning, kommunikation, symbolisk representation, fysisk respons och utlevelse, upprätthålla sociala normer, legitimer sociala institutioner och religiösa ritualer, bidra till kontinuitet och stabilitet i samhället, bidra till sammanhållning i samhället. (s. 71)

Detta är en lista som ska återspegla musikens roll i samhället, men den gör inte anspråk på att säga något om musikens roll hos individerna som samhället utgörs av. Dock så går det hypotetiskt sett att dra paralleller mellan Merriams lista och en körsångares upplevelse av att sjunga i kör. Bland de allra mest uppenbara exemplen så finns ju att körsången syftar till att ge estetisk njutning och underhållning både hos de som lyssnar på körmusiken och de som framför den. I relationen mellan kör och publik finns också ett stort behov av kommunikation. För körsångaren så är körsången dessutom en chans att få leva ut musiken fysiskt genom att just framföra den.

För många som sysslar aktivt med musik så är det ofta svårt att svara på frågan varför de gör just det. Ofta så går inte analysen längre än att det är roligt eller att man helt enkelt måste göra det. Lilliestam gör en jämförelse med att människor inom yrken som inte har med musik i göra oftast inte framställer det som en livsnödvändighet att få vara just advokat eller spårvagnsförare. Helt klart är dock att det är väldigt viktigt för många människor att hålla på med musik på ett aktivt sätt, både bland amatörer och proffsmusiker. I *Musikliv* kan vi också läsa ett antal citat om varför musicerande upplevs som viktigt för några människor. Två av citaten kommer från människor som beskriver hur det är för dem att sjunga i kör, där kan man bland annat läsa hur det är så fantastiskt att få vara med att framföra musiken rent estetiskt, men även hur de uppfylls av att vara med i ett större sammanhang och få genomföra detta tillsammans med andra. De betonar även vikten av dem själva som körsångare och att alla delar är lika viktiga för helheten, faller en så faller alla. Det finns även ett tredje citat från en körsångare som beskriver hur hen genom kören kunde leva ut sin religiösa tro och om att på detta sätt dela den med andra och uppnå en gemenskap.

Lilliestam påpekar också att musiklivet till stor del bygger på hängivna amatörer och att musicerandet är en viktig fritidssyssla och hobby för många. Det är också en social verksamhet som ger tillfälle för många att komma ut och träffa andra och umgås med dem på fikaraster och resor och liknande. Det är även en verksamhet som ger struktur i mångas vardag, med repetitioner en gång i veckan och regelbundna konserter under året.

Lilliestam refererar även forskning från ett forskarlag på Karolinska institutet, Karolinska universitetssjukhuset och Tekniska högskolan i Stockholm som på olika sätt undersökt körsångares reaktioner när de sjungit i kör. De fann då att sångarna både upplevde sig må bättre av att vara med i en kör när de själva fick beskriva körverksamheten och att balansen mellan olika stresshormoner i blodet och andra ämnen blev bättre i och med att de medverkade i en kör. Antagligen spelar den

fysiska aktivitet som det innebär att sjunga och själva musicerandet tillsammans med den sociala samvaro som en kör utgör in i resultatet. Kontentan blir dock att körsångare generellt sett både känner sig bättre och mår bättre. (s. 128)

I en studie från Malmös musikhögskola, *Sjung i kör och håll dig frisk!*, Hanna Norman (2007) så har, genom kvalitativa intervjuer, körsångares upplevelse av sin hälsa kopplat till att sjunga i kör undersökts. Norman kunde då visa att sångarnas hälsa upplevdes som förbättrad på flera olika plan. Dels så sågs körsången som ett avbrott ifrån den övriga vardagens stress, samtidigt som de fick delta i en social aktivitet som uppmuntrade ett positivt ansvarstagande och gav möjlighet till möten mellan människor som annars inte skulle kommit dem till godo. Dessutom så kunde körsångarna se att deras fysiska välmående blev bättre i form av bättre sömn, mer energi och kroppslig avslappning. Deras eget känsloliv ansågs också förbättras i och med att de ansåg att körsången öppnade upp för olika känslouttryck.

Hälsoaspekterna är även huvudfokus för en licentiatuppsats från musikhögskolan i Piteå, *Sjung, sjung för livet!*, Dorota Lindström (2006). I denna studie så insamlades data med hjälp av enkät från 18 amatörkörer som gav totalt 346 körsångare i ett stort åldersspann och med varierande bakgrund. Resultatet av studien visade att körsångarna mådde bättre efter körrepetitionerna, med mindre stress, mer energi, bättre blodcirkulation och i allmänhet en nedvarvning. Körmedlemmarna kunde även känna att mindre åkommor som magont och huvudvärk kunde försvinna under körövningen. Denna enkätstudie gav upphov till en djupare studie med hjälp av kvalitativa intervjuer. Till dessa valdes en så kallad rehabiliteringskör som ingått i enkätstudien ut. Denna kör bestod av kvinnliga sångare som hade olika medicinska diagnoser, både fysiska och psykiska, många med koppling till utbrändhet eller depression. Bland dessa så upplevdes de positiva aspekterna som beskrivits ovan, men kören blev även för dem en ljus punkt i den kanske mörkaste perioden i deras liv.

Att körsång kan vara främjande för hälsan kan vi också läsa då och då i våra största tidningar. I Svenska Dagbladet så beskrivs hur körsångare som sjunger sånger med en regelbunden struktur får en framtingad lugn och regelbunden andning. Detta har i sin tur positiva effekter på den så kallade hjärtvariabiliteten vilket leder till att man förebygger cirkulationsproblem och andra problem med hjärtat enligt Björn Vockhoff som är forskare på Sahlgrenska akademien (Svenska Dagbladet, 2013). I en artikel i Aftonbladet (2013) beskrivs hur immunförsvaret påverkas positivt av körsång enligt en tysk forskare vid namn Günther Kreutz. I samma artikel kan vi även läsa hur körsång ger högre halter av oxytocin och testosteron som ger ökad energi enligt folkhälsovetaren Christina Grape.

Gunnar Heiling (2000) har skrivit en bok som beskriver det sociala samspelet och den musikaliska utvecklingen i en amatörörkester i form av ett brassband. Han beskriver bland annat varför medlemmarna i detta brassband är med och spelar i bandet. Det som framkommer då är tre huvudanledningar till medverkan i brassbandet, musikaliska, sociala och religiösa. Brassbandet i fråga är knutet till en kyrka och därför är de religiösa anledningarna aktuella. Jag har i denna studie valt att inte arbeta med körer som är anslutna till en kyrka, så därför är dessa anledningar inte intressanta i sammanhanget. Kvar finns de musikaliska och sociala aspekterna. Bland de som anger musikaliska argument som anledning till att de är med i brassbandet kan man se ett stort intresse för musik och musicerande. Någon säger att medlemskapet är som en drog och att hon måste vara med för att inte få panik, en annan har gått så långt som att sluta på ett jobb för att kunna spela med brassbandet. Hos dessa medlemmar har det också funnits en tydlig vilja att arbeta

hårt för att uppnå goda musikaliska resultat. De sociala argumenten för medverkan har funnits hos i princip alla i studien, bland dessa finns det fyra tydliga kategorier. Den första av dem är de som spelar för att de tycker det är roligt och för att ska få en känslomässig tillfredsställelse. Bland dessa så kommer det fram att det kanske inte är så viktigt att bli bättre och bättre, det viktigaste är att spela för att ha roligt, samt att brassbandet, sin typiska musik till trots, är en källa till en roligande känsla. Den andra gruppen med argument är de som betonar just sociala relationer och gemenskapen i brassbandet. Bland dessa kan man utläsa att det är viktigt för medlemmarna att få umgås med både jämnåriga och över åldersgränserna. Det finns även dem som trots att de tycker att själva spelandet är meningslöst men att det är en tradition att hålla kvar vid brassbandet, samt någon som säger att brassbandet är den största formen av socialt umgänge de har i och med att de i övrigt saknar familj. Den tredje tydliga gruppen med argument är de som ser brassbandet som en möjlighet till personlig utveckling. Där finns det två skillnader, de som ser möjligheten till att utvecklas och bli bättre på sitt instrument samtidigt som de hjälper orkestern att bli bättre och de som ser medlemskapet i bandet som en möjlighet till att få vara med i olika musikaliska evenemang. Hos de senare så ger detta deltagande då i längden en ökad självkänsla i och med den upplevelse av framgång som ett konsertsammanhang ofta ger. Den sista gruppen med argument är de som betonar familjetraditionen som anledning till medlemskap i brassbandet. Hos dessa är det oftast någon förälder som har varit med i bandet sedan innan och då är den som verkar för att barnen ska bli medlemmar.

Många människor i Sverige sjunger i kör och de kommer ifrån alla åldersgrupper, från de allra minsta som inte ens ingår i statistiken om körsång i Sverige upp till våra allra äldsta. Det är uppenbart att körsång är något som är viktigt för dessa människor i och med att det är ut och år in aldrig saknas körer som vill sjunga *Advent* av Otto Olsson på första advent, eller de som gladeligen trotsar kylan på valborgsmässoafton för att sjunga in våren i *Längtan till landet* av Otto Lindblad. Det finns en mängd olika faktorer som spelar in i att körsången fortsätter vara attraktiv för många, vilket den forskning som redovisats i detta kapitel visar.

Syfte

Syftet med undersökningen är att hitta olika aspekter till varför människor börjar och fortsätter sjunga i kör och hur väl detta överensstämmer med körledarens uppfattning.

I detta arbete så undersöker jag de människor som sjunger i amatörkörer. Som utgångspunkt i arbetet med dem ställer jag mig dessa huvudfrågor.

- Varför börjar de sjunga i kör och varför väljer de att fortsätta?
- Är det ett flertal faktorer som spelar in eller finns det en huvudanledning för de flesta som är viktigare?

Jag ställer mig även frågan vad körledare tror att sångarna i deras körer har för drivkraft att vara där och hur denna föreställning påverkar körledarens arbete.

Metod

Urval och avgränsningar

Denna undersökning handlar om anledningen till varför människor väljer att sjunga i kör och fortsätter att göra det. Mer specifikt handlar det om varför just amateursångare väljer att lägga ner såpass stor del av sin lediga tid på att sjunga i kör. Därför har jag valt att inte titta på professionella ensembler såsom Radiokören eller Eric Ericssons Kammarkör. Jag har också valt bort att titta på amatörkörer med väldigt hög ambitionsnivå inom Stockholmsområdet eftersom jag enligt min egen förståelse vet med mig att det inom dessa ensembler finns människor som tidvis sjunger tillsammans med till exempel Eric Ericssons Kammarkör, så då skulle det förmodligen inte bli ett reliabelt resultat i och med att mitt syfte är att undersöka amateursångare.

Jag har valt att undersöka tre körer för att få en tillräckligt stor population med informanter. Dessa körer har jag valt ut enligt min egen förståelse om dem som amatörkörer, alltså körer som har medlemmar som sjunger i kör på sin fritid efter eget val och gör så utan någon form av ekonomiska incitament. Jag har undersökt två körer i ett storstadsområde Sverige.

Den första kören är en kör på ungefär 33 medlemmar med ett ganska stort åldersspann. Denna kör har en blandad repertoar med olika genrer i fyrstämmig sättning. De har antagningsprov där man först får testa på kören tre gånger för att sedan ha en provsjungning för körledaren och ett samtal med styrelsen i kören. Det finns krav på att kunna ingå i stämsången, men notläsningen är inte ett absolut måste. Denna kör kommer härnäst benämnas Aspkören.

Den andra kören är en kör för anställda inom den kommunala verksamheten i den aktuella kommunen och erbjuds som friskvård. Kören har ungefär 35 medlemmar med en ganska homogen åldersgrupp på runt 35-65 år. Denna kör är från början en projektkör som sjöng Beatleslåtar som sedan, på allmän begäran av medlemmarna, blev en permanent kör. Då inordnades den under kommunens verksamhet och erbjuds som en friskvårdskör. Det finns inga antagningsprov just i och med att det är en friskvårdskör, men det har hänt att folk slutar självmant om de känt att nivån inte varit rätt för dem. Kören sjunger i första hand trestämmig repertoar inom området pop, rock och visa. Denna kör kommer härnäst benämnas som Björkkören.

Den tredje kören jag har undersökt är en kör från en medelstor svensk stad. Kören har ungefär 35 medlemmar inom ett ganska stort åldersspann och har funnits på orten ända sedan mitten av 70-talet. Kören har en blandad och förhållandevis avancerad repertoar med tonvikt mot den klassiska musiken i fyrstämmig sättning eller mer och har haft en del framgångar inom körtävlingar utomlands. Kören har också mer avancerade antagningskrav än de båda andra körerna i undersökningen och har därför en tydlig profil som mer avancerad amatörkör. Denna kör kommer härnäst benämnas som Cederkören.

Metoder

I och med att syftet med min undersökning är att undersöka sångare i amatörcörer som grupp så bestämde jag mig för att jag var tvungen att få information om en så stor grupp som möjligt. För att få så många informanter som möjligt valde jag att dela ut en enkät till körmedlemmarna. Jag var dock också mån om att det skulle finnas möjlighet för körsångarna att skriva fritt inom ett antal frågor för att försöka få så specifik information som möjligt om varje enskild informant. För att komplettera detta och för att få en så klar bild som möjligt så valde jag även att utföra kortare intervjuer med några av körledarna till körerna som jag undersökt. Anledning till att jag valde att intervjua körledarna var att jag då skulle kunna få så komplett och specifik information om deras körer som möjligt vilket inte blir möjligt med en generell enkät. Jag samlade även in material från enkäterna innan jag gjorde intervjuerna, detta gav mig möjlighet att ta upp resultat som framkom i enkätundersökning med körledarna om det skulle behövas.

Enkät

När jag samlat in resultat från min enkät så valde jag att skriva ut enkäten i pappersformat och åka till körernas repetitioner för att dela ut enkäten till dem där och då. Jag funderade även på att använda ett internetbaserat verktyg för enkäter för att kunna nå fler personer och kunna få automatisk sammanställning av resultaten, samt en mildare miljöpåverkan. Jag bestämde mig dock i slutändan för pappersvarianten för att säkerställa svarsfrekvensen bland de som fick ta del av enkäten. Som grund för arbetet med enkäten har jag läst *Enkätboken* av Jan Trost (2012).

Intervju

Under planeringen av intervjuerna så har jag utgått ifrån enkätfrågorna för att få reda på vad körledarna hade för uppfattning om vad deras körsångare skulle svara. Jag bestämde mig för att ha en förhållandevis kort intervju, på ungefär 20 minuter till en halvtimme. Frågorna tänkte jag skulle vara av den typ som uppmanade informanten att berätta fritt. För att underlätta för informanterna förbereddes ett antal övergripande frågor för att hjälpa dem att komma igång. Dessa frågor gjorde också så att information inhämtades om ungefär samma aspekter i alla körer. Som grund för arbetet med intervjuerna har jag läst *Den kvalitativa forskningsintervjun* av Steinar Kvale (1997).

Genomförande

Det första steget i genomförandet var att bestämma vilka körer som jag skulle undersöka, jag bestämde mig för att det skulle vara rimligt att undersöka tre körer, det skulle ge en tillräckligt stor population med informanter samtidigt som det skulle vara hanterbart rent storleksmässigt. Jag frågade därför tre stycken körledare, som jag var bekanta med från min tid på KMH, om jag kunde få besöka deras körer för att genomföra min enkät och även en kortare intervju med körledaren. Alla tre var positivt inställda till att jag skulle komma till dem. En av dessa körer var dock en kyrkokör och jag bestämde mig för att försöka undvika detta för att det i denna kör möjligen skulle kunna finnas en religiös aspekt som jag antagligen inte skulle hitta i de andra körerna och då inte skulle var intressant i ett jämförande sammanhang. Jag tog då kontakt med en annan kör som verkar inom en medelstor svensk stad för att fråga om jag fick komma till dem, vilket de var positivt inställda till. I och med detta så fick jag dessutom in en kör med en uttalad hög ambition för att vara en amatorkör vilket jag trodde skulle kunna vara intressant.

Enkät

Samtidigt som jag hörde mig för om vilka körer jag kunde få besöka så konstruerade jag enkäten. Frågorna försökte jag formulera så att de skulle ge information som skulle ge mig möjlighet att analysera körernas medlemmar utefter syftet. Min målsättning med enkätens konstruktion var att den skulle ge ett intryck av att vara snabbt ifyllt samtidigt som jag fick ut så mycket information som möjligt från informanterna. Jag valde därför att blanda olika sorters frågor, enkla ja eller nej frågor, attitydsbestämningar på en tiogradig skala, samt frågor där de fick skriva fritt. Jag valde att blanda de lite längre frågorna med enklare frågor för att få ett flöde som liknade en väg med många backar och dalar istället för en konstant uppförsbacke, vilket skulle kunna trötta ut informanten, eller en högt startande nedförsbacke vilket skulle ge ett stort motstånd i början av enkäten.

När jag sedan åkte ut med min enkät till körerna så hörde jag efter med körledaren när under repetitionen det passade att jag kunde komma. Hos de två körerna i storstadsområdet fick jag komma precis innan fiket respektive precis i början av repetitionen. När jag kom dit så presenterade jag kort vem jag var och varför jag var där samt gick igenom enkäten och berättade vilken sorts frågor som ingick. Jag berättade även att de gärna fick fråga om de hade några frågor när de besvarade enkäten. Under besvarandet av enkäten så skrev folk var för sig utan att prata med varandra om vilka svar de skrev. I en av körerna så fanns det några som inte pratade eller läste svenska, men de fick då hjälp av någon annan ur kören som hjälpte dem att översätta enkäten. I övrigt så uppkom det inga större frågor angående enkäten, de flesta verkade anse att de hade tolkat frågorna på ett sätt som inte verkade konstigt för dem själva. Stämningen bland de som svarade på enkäten upplevde jag som positiv och det var ingen som valde att inte svara på enkäten. Bortfallet på olika frågor blev dessutom minimalt.

Den tredje kören som jag skulle besöka har sin bas på i en annan stad än där jag själv bor som jag besökte tillfälligt och där var tanken att jag skulle få komma till dem med min enkät. Dock så ställdes den repetition de hade under veckan jag var där in, vilket inte var något jag hade räknat med. Jag bestämde mig för att lämna kvar enkäten med mina föräldrar som samlade in svar på den under nästa veckas repetition och postade svaren till mig. Jag lämnade även instruktioner att

insamlingen av svaren skulle ske på ett sätt som jag beskrivit enligt ovan. Även här svarade alla som deltog i repetitionen på enkäten, dock med skillnaden att mina föräldrar och min ena bror som var med på repetitionen inte svarade.

Intervju

Jag hade från början planerat att genomföra mina intervjuer personligen med min informant, men eftersom jag blev väldigt förkyld vid tillfället för intervjuerna med körledarna från storstadsområdet så bestämde jag mig för att genomföra dem via telefon istället. Jag ringde upp informanterna vid en tidpunkt som vi båda hade kommit överens om och satte sedan telefon på högtalarläge för att kunna spela in samtalet vi hade. Jag inledde med att informera om vad intervjun skulle handla om och att de skulle framställas helt anonymt. När intervjun sedan var över så transkriberade jag den i nära anslutning till intervjutillfället. Jag valde att göra en transkribering som inte tog hänsyn till hummanden och tvekanden, utan skrev ut allt så att det blev ett sammanhang i det informanten sade. Jag valde även att bortse från när jag själv bekräftade informanten genom små ord eller hummanden. I övrigt så återgav jag det som framkommit så noggrant som möjligt. Jag valde att göra på detta viset eftersom jag bedömde att det inte var ett känsligt ämne på något vis för körledarna, så att redovisa för när de tvekar eller tänker efter inför en fråga skulle inte visa på någon sorts motvilja till frågan och därmed inte ge någon användbar information. Intervjun med ledaren i Cederkören genomfördes inte via telefon utan gjordes istället via mail. Detta eftersom jag vid tillfället för intervjun var förkyld och hade svårt att prata. Detta fungerade bra och jag hade möjlighet att ställa följdfrågor via mail om så behövdes. De intervjuade har fått ta del av transkriberingen av sin egen intervju och har fått möjlighet att anmärka på om jag skulle missuppfattat dem eller något liknande.

Resultat

I sammanställningen av resultatet har jag inordnat det hela i logiska grupperingar för att säkerställa att resultatet speglar den information jag vill få reda på i syftesbeskrivningen.

Vilka sjunger i kör?

Sammanlagt mellan alla tre körer så svarade 82 personer på enkäten och av dem så svarade 57 att de var kvinnor och 24 att de var män och 1 svarade att hen inte vill uppgge någon könstillhörighet. Ingen valde att inte svara på frågan.

Medelåldern för de som deltagit i enkäten landar på 53 år. Medelåldern i Aspkören och Cederkören är 49 år samtidigt som medelåldern i Björkkören är 61 år. Detta kan antas bero på att Björkkören är riktad mot en viss typ av människor, de som jobbar inom kommunen, och de båda andra körer är öppna för vem som helst att söka vilket gör att unga personer som inte kommit ut i arbetslivet ännu kan söka sig till dem.

När sjunger de i kör?

Den genomsnittliga åldern för första gången informanterna började sjunga i kör är vid 19 års ålder. Här finns dock en ganska signifikant skillnad mellan Cederkören och de två andra körer. I både Aspkören och Björkkören var den genomsnittliga åldern för att ha börjat sjunga i kör 22 år samtidigt som den i Cederkören var 12 år. I Cederkören finns det också en betydligt högre frekvens som har angett att de börjat sjunga i kör på föräldrarnas uppmaning när de var barn.

De flesta av informanterna har någon gång i livet haft ett uppehåll från sin medverkan i en kör. Totalt har 57 stycken angett att de haft ett uppehåll och 25 stycken har sjungit i kör konstant sedan de första gången började. Den största anledningen till detta uppehåll har körsångarna angett som generell tidsbrist, eller mer specifikt att arbetet eller barn och familj som tar mycket tid. En annan anledning som är flitigt förekommande är antingen att det på något sätt uppstår en körbrist, antingen genom att en kör lägger ned eller att körsångaren flyttar. Det är även vanligt att ta ett uppehåll på grund av andra intressen eller bristande intresse för just körsång under en period i livet. Medelvärde för längden på detta uppehåll mellan alla körer är ungefär 15 år totalt, men här finns stora skillnader mellan körer. I Aspkören och Cederkören så är genomsnittet för uppehållet 10 år respektive 7 år samtidigt som det i Björkkören är hela 26 år vilket drar upp medelvärdet för de tre körer ganska avsevärt.

En stor majoritet av informanterna säger sig ha andra fritidsintressen än körsång, 76 av 82 svarar ja på frågan om de har det. Det finns en liten skillnad mellan körer, 2 personer i Aspkören och 4 i Cederkören har inga andra fritidsintressen än körsång och alla i Björkkören har andra fritidsintressen. Denna skillnad är dock såpass liten att den i sig själv inte kan bedömas vara signifikant. Dock så blir bilden annorlunda när vi tar in följdfrågan, om det är deras viktigaste fritidsintresse, i beräkningen. Denna fråga fick bara de som svarade att de hade andra fritidsintressen än körsång svara på, och av dem så är det 5 svar som räknas som

bortfall där ingen ruta kryssades i eller att informanten skrev själv bredvid att de antingen inte visste eller att de olika fritidsintressena var lika viktiga. De 71 som då återstod svarade enligt tabellen nedan.

Tabell 2. Antal personer som svarat ja respektive nej på om körsång är deras största fritidsintresse

	Ja	Nej
Aspkören	12	11
Björkkören	6	18
Cederkören	21	3
Totalt	39	32

Här blir det tydligt att det är en stor skillnad mellan köerna. Vi har två ytterligheter i Björkkören och Cederkören med 6 respektive 21 personer som har körsång som sitt största intresse. Det finns alltså en stor skillnad i hur körsången prioriteras bland de körer som ingår i undersökningen. Cederkören, som är den kör som antagligen tar mest tid i och med den höga ambitionsnivån, utgörs alltså i hög grad av körsångare som har det som sitt allra största intresse än de andra köerna. Detta kan antas bero på att det krävs en större investering i tid och engagemang för att vara med i den kören vilket lämnar mindre tid och engagemang till andra aktiviteter. Det betyder dock inte att körsångarna i de andra två köerna bryr sig mindre om att sjunga i kör, det framgår tydligt inom andra delar av undersökningen att ett sådant antagande inte stämmer. De har lika stor möjlighet att vara engagerade körsångare, det sker dock antagligen över en kortare tidsperiod per vecka vilket lämnar rum för andra intressen eller aktiviteter.

När körsångarna svarade på frågan om de någon gång funderat på att sluta i kör så svarade 30 ja och 52 nej. De anledningar som uppgavs stämmer i stort överens med de anledningar som informanterna hade för att ta uppehåll i körsången, nämligen i störta grad tidsbrist. Samtidigt som Aspkören och Björkkören hade ungefär dubbelt så många som inte funderat på att sluta än de som hade funderat på det så var det 12 i Cederkören som funderat på att sluta och 16 som inte hade gjort det. Anledningarna som anges här är just tidsbrist i första hand, vilket kan tänkas spela roll eftersom arbetsbördan antagligen är större än i de andra köerna. Några av informanterna refererar också till tidigare körer de varit med om som de faktiskt har slutat i.

Varför sjunger de i just den kören?

Det finns olika anledningar som informanterna anger som anledning till varför de har valt att sjunga i just den kören de sjunger i. Svaren på den direkta frågan i enkäten om varför de har valt denna kör varierar mellan att beskriva den initiala påverkan som fick dem att överhuvudtaget gå till första körrepetitionen och de

faktorer som gjorde att de fortsatt i kören efter de första repetitionerna. Ganska många säger att de börjat i just denna kör för att någon annan människa har fått dem till det, antingen en kompis som redan sjunger i kören eller att de blivit tillfrågade av till exempel körledaren, detta är dock den enda anledning som endast är initial, innan körrepetitionen, och som förlorar i vikt efter att personen ifråga bestämt sig för att gå på första repetitionen.

Tabell 3. Faktorer som påverkat informanterna att välja just den kör de sjunger i (ett urval av de faktorer som uppgetts, tabellen anger antal personer)

	Aspkören	Björkkören	Cederkören	Totalt
Tillfrågad	8	4	5	17
Social miljö	8	11	11	30
Bra ledare	3	8	10	21
Plats och tid	5	7	1	13
Musikalisk kvalitet	0	0	12	12
Hög svårighetsgrad	1	2	9	12
Hög ambitionsnivå	0	1	9	10

De största anledningar som både fungerar för att locka till första repetitionen och för att hålla kvar körsångaren även efter det är vilken repertoar kören sjunger och att det är ett bra socialt klimat i kören. Dessa två anledningar nämndes av totalt 33 personer för repertoaren och 30 för det sociala klimatet fördelat förhållandevis jämnt mellan alla tre körer. En annan anledning som totalt 21 körsångare nämner är vikten av en bra ledare. Här finns det dock en skillnad mellan körerna, då Björkkören och Cederkören nämner detta 8 och 10 gånger samtidigt som det bara nämns 3 gånger i Aspkören. Detta kan dock bero på att det i de förstnämnda körerna finns ledare som lett körerna i många år, samtidigt som ledaren för Aspkören bara lett kören i ungefär 2 år med ett uppehåll på ett halvår. Detta belyser möjligheten att informanternas svar på denna fråga kan vara präglad av hur länge de har varit med i kören, så att det inte bara blir ett svar på varför den en gång i tiden började i kören utan även varför de fortsatt genom alla år.

De anledningar som tagits upp hittills kan anses vara generella för alla tre körerna med viss reservation för frågan om körledare. Bland de anledningar som hamnar precis under de redan nämnda i svarsfrekvens finns det dock stora skillnader bland körerna. Totalt anger 13 personer totalt att det var viktigt för dem med var kören repeterade och vilken tid det skedde då de valde kör. Denna anledning anges dock bara av 1 person i Cederkören och 5, respektive 7 gör det i Aspkören och Björkkören. Detta kan till viss del förklaras med att Cederkören finns i en mindre

stad vilket gör att det är lättare att ta sig till och från kören än vad det blir för medlemmarna i de två andra körerna som verkar i ett storstadsområde.

Några andra anledningar som angetts med en svarsfrekvens på ungefär 10 personer är det är en bra musikalisk kvalitet i kören, att det är en hög svårighetsgrad som ger en utmaning och att ambitionsnivån för kören är hög. Totalt har 12 personer vardera angett att de sjunger i den kör de sjunger för den musikaliska kvaliteten och svårighetsgraden och 10 personer har angett den höga ambitionsnivån som en faktor när de valde kör. Av dessa så är i princip alla svar ifrån Cederkören då det bara finns 1 eller 2 eller till och med ingen alls som anger detta i de andra körerna. Detta beror antagligen på den uttalade höga ambitionsnivån som finns i Cederkören men som saknas i de andra körerna. Det kan också till viss del förklara att det i Cederkören bara fanns 1 person som angav tiden och platsen för repetitionen som viktig eftersom det oftast finns en mindre mängd körer som försöker hålla den musikaliska och ambitiösa nivå som Cederkörens rykte ger dem. De som söker sig till den kören har då mycket specifika krav på just dessa egenskaper i den kör del väljer. Som kontrast kan nämnas att 11 personer i Björkkören valde att gå med i just i den kören i och med att den var en friskvårdskör och en kör som de fick möjlighet att gå på genom jobbet. De egenskaperna gjorde att just den kören blev väldigt attraktiv för de personer som hade sådana krav på den kör de ville gå med i.

Varför sjunger de i kör?

Det finns olika anledningar till varför informanterna sjunger i kör och varför de fortsätter göra det. Den allra största anledningen totalt sett är den gemenskap som uppstår i en kör, detta har uppkommit totalt sett 32 gånger fördelat ganska så jämnt mellan körerna. Denna bild blir mer komplex om vi tar in resultatet från attitydskalorna i enkäten. När informanterna får ta ställning till huruvida de håller med om påståendet att de upplever att relationerna de har i kören är meningsfulla och viktiga så landar medelvärde på 8, då 10 betyder att påståendet stämmer mycket väl in på informanterna. Som kontrast till detta så får påståendet att det skulle vara lika viktigt att fika och prata med de andra i kören som att repetera bara ett medelvärde på 4,5 då 1 betyder att påståendet inte alls stämmer in på informanterna. Det verkar alltså som att relationerna inom kören är viktiga, men det är inte främst genom fikapauser som dessa odlas. Det finns nämligen en annan formulering bland svaren där informanterna får skriva fritt som handlar om att specifikt framföra musik och sjunga gemensamt. Den gemensamma sången har nämnts av totalt 18 personer och verkar alltså vara speciellt viktig inte bara för det musikaliska, utan även för den sociala gemenskapen inom gruppen.

En annan anledning som nämns av väldigt många, totalt 30 stycken, är hälsoaspekten av att sjunga i kör. Här är Björkkören i majoritet, då denna anledning nämns 14 gånger av deras medlemmar, samtidigt som Aspkörens och Cederkörens medlemmar nämner detta 9, respektive 7 gånger. En av anledningarna till denna skillnad är troligen att Björkkören är en friskvårdskör, då det kan ligga närmare till hands att tänka i dessa banor. Klart är dock att det finns en signifikant del i alla körerna som specifikt nämner sin hälsa som anledning till att sjunga i kör.

En självklar anledning för att sjunga i kör är ju att det helt enkelt är roligt. Denna anledning nämns 14 gånger bland medlemmarna i Björkkören och den nämns bara 6 gånger i Aspkören och 4 gånger i Cederkören. Dock så är Cederkören i stor majoritet bland de som nämner att det ger musikalisk tillfredsställelse att sjunga i

kör, då 7 av de 10 som nämner detta kommer från denna kör. Dessutom så utgör Aspkören hälften av de 16 som säger att de sjunger i kör för att de tycker det är roligt att sjunga. Kanske är det alltså så att medlemmarna i Aspkören och Cederkören inte tycker det är mer tråkigt än medlemmarna i Björkkören att sjunga i kör, men att de uttrycker det på andra sätt?

Det finns även en kategori anledningar som kan härledas direkt till musiken. Hit kan räknas de båda nämnda anledningarna, att det är roligt att sjunga och att få musikalisk tillfredsställelse. Det finns även de som nämner ett generellt musikintresse som anledning till att de sjunger i kör, dessa 15 är ganska så jämnt fördelade över körerna. Just det musikaliska finns dock som en tråd i det flesta anledningar som nämns.

Det finns totalt 12 stycken som nämner att de sjunger i kör för att utvecklas och utmanas, 2 i Aspkören, och 5 vardera i de båda andra körerna. Här kan det vara intressant att notera att det inte finns någon tydlig skillnad mellan behovet av utmaning mellan körerna med väldigt olika svårighetsgrad och ambitionsnivå.

Cederkören sticker ut bland de andra körerna genom att det hos dem finns 15 personer, av totalt 22 bland alla körerna, som nämner att de sjunger i kör för att de en gång i tiden sattes i en barnkör eller ungdomskör av sina föräldrar eller inspirerades av dem eller en annan vuxen till att börja. Till detta kan räknas in 5 stycken, av totalt 9, som nämner att det var så roligt att sjunga som liten som en anledning till att de sjunger i kör. Här finns alltså någon sorts tradition eller vana som spelar in i körsången. Det är antagligen också därför som det hos en majoritet av medlemmarna i Cederkören blivit fråga om ett livslångt engagemang vilket visades tidigare i texten.

Det finns även en anledning som nämns av vissa och mer antyds hos andra, att musiken och körsången har något inneboende som helt enkelt är viktigt eller livsviktigt. Det kan även vara ett sätt att på något vis uttrycka sig själv och sina känslor. Följande citat på frågan varför hen sjunger i kör från en sopran i Cederkören illustrerar detta på ett mycket målande vis:

Jag var tvungen. Jag kände att det var något jag inte kunde vara utan. Att sjunga i kör är för mig inte bara ett fritidsintresse utan ett sätt att leva. Sången är ett sätt att leva. Om jag slutar sjunga och slutar sjunga i kör, vem är jag då?

Hur är körsångarnas relation till sin körledare?

I mina intervjuer med körledarna för de tre körerna så har det framgått att körledarna uppfattar att de har ganska så bra koll på vad deras körsångare vill med sin medverkan i kören och vad de i sin tur vill att körledaren gör på repetitionerna. Detta bekräftas till fullo av körmedlemmarnas svar i enkäterna. På frågan om informanten upplever att körledaren och körsångarna har samma uppfattning om vad som är viktigt under ett rep så svara totalt 9 personer nekande. De flesta av dessa tycker att kören ibland pratar lite för mycket under repen, vilket ju inte är en direkt kritik av körledaren, mer en reflektion över körens egen prestation under repetitionen. De som återstår uttrycker att körledaren ibland kräver mer än vad kören orkar ge under repetitionen vilket uttrycks av en informant som att "Kören vill ha sångglädje, ledaren detaljfokus". Kören har antagligen då en annan energinivå än vad ledaren har och orkar inte svara på hans impulser.

Totalt sett så verkar det finnas en stor samsyn på vad som är viktigt under repetitionerna. När jag pratat med körledarna så har alla påpekat vikten av att väga de olika delarna i körens aktivitet mot varandra, främst i termer om det musikaliska och det sociala. Detta upplever körledarna som viktigt, vilket bekräftas av resultatet. Vad gäller hälsoaspekten så nämns den väldigt specifikt som ett mål för ledaren av Björkkören, som ju har ett tydligt mål för detta i och med att de är en friskvårdskör. Detta nämns även av ledaren för Aspkören, om än i mindre utsträckning samtidigt som det utelämnas av ledaren för Cederkören. Hos Cederkören poängteras istället det konstnärliga arbetet och bredden mer specifikt vilket är viktigt hos en kör med höga konstnärliga ambitioner. Det finns alltså olika fokus i körerna om man ser till det ledarna fokuserar, men hela biten med social gemenskap, god hälsa och musikaliska bedrifter kommer med i alla körerna ändå.

Analys

Analysarbetet har till stor del präglats av att komprimera den information jag fått in och sedan presentera den för mig själv på ett sådant sätt att den har blivit lättöverskådlig. Detta har möjliggjort för mig att studera resultatet på ett sådant sätt att det har kunnat analyseras. Jag har i arbetet med analysen haft hjälp av *Statistikens grunder* av Staffan Stukát.

I analysen av enkäten så har jag gått tillväga på olika sätt beroende på vilken sorts frågor som ingår i enkäten. Vissa frågor har begränsade svarsalternativ, till exempel ja eller nej-frågor och frågor som har begränsade svarsalternativ på andra sätt. Dessa har varit enkla att sammanställa och har helt enkelt handlat om att beräkna med vilken frekvens de olika svaren förekommit i de olika körerna en och en och tillsammans för att sedan räkna ut medelvärden på dessa.

En av frågorna handlade om attityder till olika sorters påståenden där informanterna fick kryssa i hur mycket de höll med påståendet på en skala mellan 1 och 10. Även här var det fråga om att räkna ut ett medelvärde för varje kör enskilt och totalt mellan körerna. Den sista sortens fråga som förekommit är där informanten fått skriva fritt. När jag analyserade dessa frågor var jag ute efter att även här beräkna en frekvens och ett medelvärde för olika svar. Jag gjorde detta genom att gå igenom svaren ett och ett samtidigt som jag komprimerade de olika påståendena till sin minsta beståndsdel. Ett svar på varför informanten sjöng i kör som löd "Gemenskap. Inre massage. Utsöndring av oxytocin." komprimerade jag då till att anledningen för att sjunga i kör var hälsoaspekten och gemenskapen. Trots att det i svaret nämns två olika anledningar som går att härleda till hälsoaspekten så har jag valt att bara räkna det som en förekomst för att svar som är mycket specifika inte ska räknas mer än ett svar som helt enkelt hade sagt att anledning till att sjunga i kör var för att må bra. Jag har skapat nya komprimerade svar när det inte fanns några lämpliga bland de jag redan komprimerat. Alternativet till detta hade varit att försöka inordna alla svar under vissa kategorier som bestämts på förhand, men jag ville försöka bevara spridningen i svaren istället för att på detta vis göra en för tidig gallring. På dessa sätt sammanställdes alla svar på enkäterna.

Intervjuerna var såpass få till antalet att de inte krävde någon vidare bearbetning förutom den transkribering som jag gjorde.

Den sammanställda informationen analyserade jag sedan utefter min syftesbeskrivning, men jag har i arbetet med detta också försökt ha ett öppet sinne och se vad det är mina informanter har svarat, för den händelse att något skulle framkomma som inte var specificerat i syftet.

Resultatsammanfattning

Nedan följer en sammanfattning på de olika frågor som jag formulerade för sammanställningen av resultatet.

Vilka sjunger i kör?

I Sverige så sjunger väldigt många i kör, över en halv miljon svenskar sjunger någon gång i kör och nästan 350 000 sjunger kör varje vecka. Av dessa så är det ungefär dubbelt så många kvinnor än män. Åldersmässigt så är det flest som sjunger i ungdomsåren med en nedgång till ungefär i pensionsåldern för att sedan gå uppåt igen när folk en tid efter pensionen. Våra körer ligger nära riksgenomsnittet för könsuppdelningen, men deras medelålder ligger någonstans i närheten av när det verkar vara minst attraktivt att sjunga i kör. Detta kan antingen tolkas som att resultatet inte är helt signifikant för körsångare i Sverige. Vi kan också anta att de informanter som ingår i undersökningen är de som verkligen har fått rationalisera bort annat för att kunna delta i kören och då kan de svar som de avgivit vara mer tydliga och genomtänkta än vad de hade varit om det rört sig om en annan åldersgrupp.

När väljer de att sjunga i kör?

Det finns tre tydliga faktorer som avgör om våra informanter sjunger i kör eller inte. De måste ha ett intresse för det, de måste ha tid och de måste ha en lämplig kör tillgänglig. Dessa tre finns representerade hos alla körsångare, men de är olika viktiga. Om någon till exempel har ett mycket stort intresse så spelar tiden mindre roll samtidigt som det blir viktigare och svårare att hitta en lämplig kör i och med att körsångaren kan ha mer specifika krav. Det verkar också som att körsång är en vana och ett behov som kan bli mycket viktigt för sångaren redan som barn för att därefter vara något av ett livslångt åtagande. När körsångarna väljer att inte sjunga i kör så är det oftast på grund av tidsbrist, eller på någon annan yttre omständighet.

Varför sjunger de i just den kören?

Många körsångare börjar sjunga i kör på inrådan från en kamrat som sjunger i kören, körledaren eller en förälder. Efter denna första påverkan så är de allra viktigaste faktorerna för vilken kör människor väljer vilken repertoar kören sjunger och hur det sociala klimatet är. Det är också viktigt för körmedlemmarna att de har en bra körledare. Utöver dessa så finns det en mängd andra anledningar som är viktiga för mindre grupper eller för vissa körsångare personligen.

Varför sjunger de i kör?

Den allra största anledningen för att sjunga i kör är den gemenskap och sociala sammanhang som sångarna då får vara en del av. Det verkar som att det finns en specifik sorts gemenskap som kören tillhandahåller, nämligen att tillsammans med andra få utöva musik och sjunga. Att vara en del av ett större sammanhang som gör något som varje körsångare tycker är vackert och fantastiskt har inte bara en musikalisk innebörd utan även en social. Det är även väldigt många som tycker att

de mår bättre av att sjunga i kör och att de får energi, glädje och tillfredsställelse av att vara där och delta. För en del av sångarna, främst de som sjungit i kör sedan barnsben så verkar traditionen och vanan att sjunga i kör vara viktig, det är en aktivitet som verkar vara en naturlig del av livet.

Det som alla de ovan nämnda anledningarna till att sjunga i kör har gemensamt är musiken. Den nämns även specifikt av körsångarna och är den faktor som gör att det är just kör de sjunger i och inte någon annan aktivitet som skulle kunna tänkas uppfylla samma sociala och hälsomässiga behov. Musiken är både ett naturligt självändamål, men också ett medel för att tillfredsställa de andra behov som körsångarna har.

Hur är körsångarnas relation till sin körledare?

Körsångarna och körledaren visar sig vara i princip helt överens om vad som är viktigt i de lika körerna. Alla körer som ingår i undersökningen har en lite annorlunda inriktning jämfört med de andra två och körledarna verkar ha god koll på det som är viktigt för just deras kör. Generellt sätt så har körsångarna stort förtroende för sina ledare vilket möjliggör ett bra klimat för att verksamheten ska bli så positiv som möjligt för alla inblandade.

Sammanfattning

Det finns en mängd olika anledningar till att sångarna i dessa tre körer väljer att sjunga i kör. Det står dock klart att det finns tre anledningar som kan ses som förhållandevis generella. Den första av dessa är vikten av att ingå i det sociala klimat som kören utgör. Körsångarna sätter stort värde på de relationer som de har i kören och dessa odlas på delvis rent traditionella sätt men även genom den gemenskap som uppstår i den gemensamma sången. Den andra är den känsla av förbättrad hälsa som många sångare upplever. Körmedlemmarna säger sig bli avslappnade och rofyllda av att sjunga i kör och de får ny energi av det. För vissa är det även ett sätt att komma tillbaka efter en tids längre sjukdom. Den tredje anledningen, som även är en anledning som innesluter de andra anledningarna och genomsyrar dem, är den musikaliska upplevelsen. Alla de andra anledningarna passerar genom denna i och med att det är dessa musikaliska upplevelser som är det tydligaste målet med körverksamheten. Körmedlemmarna får uppleva konsertframgångar tillsammans, sjunga vacker musik, förbättra den egna sången och känna att de själva gör framsteg tillsammans med kören när det där svåra stycket verkligen sitter.

Alla dessa aktiviteter och skeenden styrs av körledaren som leder körverksamheten. Det visar sig att körledarna och körsångarna har en mycket god samsyn på hur verksamheten i kören ska utformas för att alla ska få ut så mycket av den som möjligt.

Diskussion

I denna undersökning så har jag försökt visa vilka faktorer som påverkar när en amatörsångare väljer kör, varför densamma fortsätter sjunga i kör och vad det är för behov som tillgodoses av körsången och som då bör vara de underliggande orsakerna till varför människor väljer att sjunga i kör. I mina slutsatser kommer jag fram till att det finns en mängd olika anledningar som berör många människor. De flesta som deltar har uppgett mer än en anledning till att de är med och sjunger i kör, det är då helt naturligt att detta visas i resultatet. Det utkristalliserades dock tre ganska tydliga behov som många delade, nämligen sociala behov, hälsan och det musikaliska arbetet. När jag gick in i detta arbete så hade jag nog väntat mig ungefär ett sådant resultat. Något som jag inte hade räknat med eller väntat mig var den funktion den gemensamma sången fick som socialt kitt, vilket jag fann mycket intressant.

Alla de tre huvudaspekterna som utkristalliserades i min undersökning finns även belagda i den tidigare forskning som redovisas i bakgrunden. I *Musikliv* (Lilliestam, 2006) så kan vi läsa om hur körsången är en viktig social faktor för många människor som regelbundet får träffa andra människor, fika, samtala och resa tillsammans. Även Gunnar Heiling (2000) belyser nyttan av sociala kontakter i ett musikaliskt sammanhang. Här rör det sig om ett brassband, men förutom vilka instrument som används får brassbandet och kören anses vara helt jämförbara. Att körsångare och sångare upplever sig må bättre i samband med sången styrker både Lindström (2006) och Norman (2007). I både Aftonbladet (2013) och Svenska Dagbladet (2013) kan vi läsa om att körsång påverkar hälsan i så pass hög grad att det blir mätbart. Sist men inte minst så är de musikaliska aspekterna inom körsång och annan musikalisk verksamhet väldigt viktiga för deltagarna, vilket bekräftas av Lilliestam (2006) och Heiling (2000).

Körsång har enligt mig en unik förutsättning för att tillgodose de nämnda behoven bland liknande aktiviteter. Inom körsång främjas en sund kroppsanvändning, för att sjunga optimalt så behöver kroppen vara lugn och följsam och du tränar på såpass basala saker som andning under tiden som du håller sjunger. Kören är även naturligt social plats där du möter många människor som du kanske inte hade träffat annars, från olika delar av staden, från andra sociala förhållanden eller människor i en annan ålder än du själv. Detta samtidigt som du får hålla på med musik. Om vi istället tänker oss en orkester så uppfyller den de sociala och musikaliska bitarna samtidigt som den kämpar med den positiva kroppsanvändningen då många instrument tyvärr inte är utformade på ett ergonomiskt sätt. Dessutom krävs det en ekonomisk investering för att ha råd med ett instrument vilket gör det svårt för vissa att delta. Ett rockband dras med samma materiella problem, samtidigt som det vanligen bara ingår upp till 5 personer i en sådan konstellation vilket minskar det sociala utbytet. Självklart finns det ju problem även i körer vad gäller alla dessa faktorer, men förutsättningarna är enligt mig bättre.

Arbetet med den här undersökningen tycker jag har varit mycket intressant. Eftersom jag själv är en passionerad körsångare så är det ett område som ligger mig varmt om hjärtat och där jag känner mig hemma. Men denna förtrolighet med området gör att det är lätt att bli hemmablind. Körsången är en naturlig del av min tillvaro och skulle jag till exempel flytta till en helt annan plats i Sverige eller världen så skulle något av det första jag gjorde vara att hitta en ny kör att sjunga i. Men varför är det en så högt prioriterad aktivitet för mig? Jag har nog egentligen

aldrig tänkt över det hela så mycket utan bara tänkt att det är roligt och trevligt att träffa människor. Därför har jag blivit imponerad av de utförliga svar som många av informanterna lämnat i enkäten. Undersökningen har även fått mig att tänka efter på vad jag själv skulle svara på de olika frågorna jag ställt till sångarna i de körer jag besökt och jag har kommit att identifiera mig själv med många av slutsatserna av slutsatserna som har framkommit.

Under arbetet med undersökningen så har jag kommit på vissa saker jag skulle ändrat på eller gjort annorlunda om jag fick göra det hela en gång till. Efter att jag varit ute med enkäten hos den första kören så kom jag på en del alternativ till hur jag skulle formulerat frågorna eller hur jag skulle finslipat svarsalternativen, till exempel med annorlunda formuleringar, men jag bestämde mig för att det inte hade någon avgjord skillnad på resultatet om jag gjorde det och att det var mer värdefullt att alla fick svara på precis samma enkät.

Nu när jag avslutat arbetet med undersökningen så finns det också vissa saker som jag skulle vilja gå tillbaka och undersöka noggrannare med tanke på de resultat jag fick. Det jag främst tänker på då är en djupare undersökning om hur musikalisk aktivitet i grupp, som till exempel körsång, fungerar som social aktivitet. På vilket sätt för detta människor närmare varandra och hur skiljer det sig från hur vanligen socialiserar med varandra?

Jag har dessutom funderat på urvalet av körer under tiden och efter jag blev klar med undersökningen. Har jag fått ett representativt utsnitt av körsverige i stort när jag valt mina körer? Till viss del så är det ju alltid en slump vilka personer som blir informanter i sådana här undersökningar vilket kan vara vanskligt när det nu ändå inte är fler än strax under hundra informanter. Kön fördelningen i mina körer visade sig stämma med riksgenomsnittet, med ungefär dubbelt så många kvinnor som män. Medelåldern hamnade dock på den ålder då det verkar vara minst attraktivt eller möjligt att sjunga i kör. Påverkar detta mina resultat negativt på något sätt? Jag kan inte riktigt veta det utan att göra en utökad undersökning med fler informanter i andra åldrar, men de svar jag fått från både gamla och unga verkar vara så pass lika att jag inte tror att det skulle utgöra någon skillnad.

Precis i slutet av perioden då jag skrev klart den här uppsatsen så fick jag själv känna på hur välgörande kören är för mig. Jag hade varit hemma och förkyld i ungefär en och en halv vecka samtidigt som jag skrev. Jag hade då missat en körrepetition och knappt träffat någon annan människa än min sambo. När jag väl blivit frisk och fick gå till kören veckan efter så kände jag hur jag hade uppfyllts av ny energi av att träffa andra människor och att sjunga tillsammans med dem. Då blev det väldigt tydligt för mig vilken ljusglimt och vilket vattenhål körsången är för mig och ungefär en halv miljon svenskar.

Referenslista

Litteratur

- Heiling, Gunnar (2000), *Spela snyggt och ha kul*. Malmö, Musikhögskolan i Malmö
- Kvale, Steinar (1997), *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund, Studentlitteratur
- Lilliestam, Lars (2006), *Musikliv, Göteborg*. Bo Ejeby Förlag
- Lindström, Dorota (2006), *Sjung, sjung för livet!*. Piteå, Musikhögskolan i Piteå
- Norman, Hanna (2007), *Sjung i kör och håll dig frisk!*. Malmö. Musikhögskolan i Malmö
- Trost, Jan (2012), *Enkätboken*. Lund, Studentlitteratur
- Europakommissionen (2007), *European Cultural Values, Special Eurobarometer 278*
- Statens kulturråd (2008), *Nya kulturvanor. Svenska kulturvanor i ett 30-årsperspektiv: 1976–2006*
- Statistiska Centralbyrån (2013), *Befolkningsstatistik, Sveriges folkmängd (i ettårsklasser) 1860-2012*
- Kör (1993), *Nationalencyklopedin*
- Chorus (2001), *The New grove Dictionary of Music and Musicians*

Webbadresser

- Aftonbladet (2010), *Körsång gör dig hög*. <http://www.aftonbladet.se/halsa/article12247128.ab> (Hämtad: 2013-11-22)
- Svenska dagbladet (2013), *Körsång kan ge bättre hälsa*. http://www.svd.se/nyheter/inrikes/korsang-kan-ge-battre-halsa_8331650.svd (Hämtad: 2013-11-22)
- Svenska fotbollsförbundet (2006), *Rekordmånga fotbollsspelare i Sverige*. <http://svenskfotboll.se/arkiv/tidigare/2006/11/rekordmanga-fotbollsspelare-i-sverige/> (Hämtad: 2013-11-18)

Bilagor

Jag lämnar här enkäten och intervjufrågorna som bilagor. Enkäten skiljer sig lite i layout ifrån den som delgavs informanterna vilket beror på ett kompatibilitetsproblem mellan olika mjukvara. Allt material från enkäten och transkriberingarna av intervjuerna finns sparade och är möjliga att få ta del av.

Enkätundersökningen

1. Är du:

Man	
Kvinna	
Vill inte uppge	

2. Vilket år är du född?

3. Vilken stämma sjunger du?

Sopran	
Alt	
Tenor	
Bas	

4. Vid vilken ålder började du sjunga i kör?

5. Har du sjungit i kör konstant sedan dess?

Ja	
Nej, jag har haft uppehåll ____ år totalt	

5.1 Om nej, av vilken anledning hade du uppehåll?

6. Vad är det som är speciellt med den kör du sjunger i nu som gjorde att du valde just den?

7. Ange hur väl dessa påståenden stämmer in på dig på skalan nedanför påståendet. Ett kryss i rutan längst till vänster betyder att påståendet inte alls stämmer in på dig och ett kryss längst till höger betyder att påståendet stämmer mycket väl in på dig.

Stämmer inte alls in på mig

Stämmer mycket väl in på mig

Jag upplever att jag mår bättre av att sjunga i kör.

Jag upplever att de relationer som jag har inom kören är meningsfulla och viktiga.

Jag blir ointresserad om vi sjunger musik som jag inte gillar.

Jag tycker att körrepetitionerna är något av det viktigaste som händer under veckan.

Jag tycker att det är lika viktigt med att hinna fika och prata ordentligt som att hinna repetera.

Jag tycker det är viktigt att få påverka vilken musik vi sjunger så att det blir något jag gillar.

Jag blir upplivad av att vara på körrepetitioner.

8. Har du några andra fritidsaktiviteter än körsång?

Ja	
Nej	

8.1 Om ja, skulle du säga att körsången är ditt viktigaste fritidsintresse?

Ja	
Nej	

9. Upplever du att körens medlemmar och körledaren har samma uppfattning om vad som är viktigt under en repetition med kören?

Ja	
Nej	

9.1 Om nej, vilken skillnad tycker du att det finns i körens och körledarens uppfattning?

10. Har du någon gång funderat på att sluta att sjunga i kör?

Ja	
Nej	

10.1 Om ja, vad var det som gjorde att du funderade på att sluta?

10.2 Vad var det som gjorde att du inte slutade?

11. Beskriv med egna ord varför du började sjunga i kör och varför du fortsätter. Det behöver inte vara långt, men fortsätt skriv på baksidan om du inte får plats!

Intervjufrågor

Berätta om dig själv och kören och förhållandet er emellan.

Hur länge har du lett kören?

Vad är det för sorts kör?

Hur många är med i kören?

På vilken nivå är körens repertoar och ambition?

Hur är närvaron?

Hur går antagningen för att börja i kören till?

Är det en fristående kör?

Hur började du leda kören? Körens tidigare historia?

Tror du att du och kören prioriterar likadant vad som är viktigt under körrepetitionerna? Vad är ditt huvudfokus med repetitioner och körens verksamhet i stort?

Varför tror du att dina körsångare har valt att börja sjunga i kör och varför fortsätter de att sjunga i kör?

Kungl. Musikhögskolan
i Stockholm
Royal College of Music
Valhallavägen 105
Box 27711
SE-115 91 Stockholm
Sweden

+46 8 16 18 00 Tel
+46 8 664 14 24 Fax
info@kmh.se
www.kmh.se